

[Udenrigsministeren.]

af en konvention om forbud mod anvendelse af kernevåben. Afvisningen er begrundet med, at det ville være illusorisk at forestille sig, at en konvention om forbud mod anvendelse af kernevåben ville være en afgørende faktor i en situation, hvor verden var konfronteret med muligheden for en krig mellem kernevåbenmagterne.

Jeg skal dernæst vende mig til problemerne om en almindelig og fuldstændig nedrustning. Her er forhandlingsgrundlaget dels den amerikansk-sovjetiske fælleserklæring af 20. september 1961 om principperne for nedrustning — nedrustningen skal foregå etapevis, være afbalanceret, sikres ved international kontrol og ledsages af fredsbevarende institutioner — dels det sovjetiske traktatudkast af 15. marts 1962 og endelig det amerikanske traktatudkast af 18. april 1962.

Uoverensstemmelserne med hensyn til de forskellige planer og traktatudkast samler sig fortsat om to problemer: virkningerne på magtbalancen og kontrollen.

I 1964 har drøftelserne især været koncentreret om den såkaldte atomparaply — en sovjetisk tanke, Gromykoplanen, der i princippet imødekommer den vestlige opfattelse, hvorefter bevarelse af et kernevåbenskjold gennem hele nedrustningsprocessen er nødvendig. Sovjets forslag går ud på, at et strengt begrænset antal interkontinentale raketter, antiraket-raketter og jordtil-luft raketter skal bevares indtil udgangen af tredje og sidste nedrustningsfase. Alle andre kernevåbenbærere skal tilintetgøres i første fase. USA har foreslået trinvis ødelæggelse med 30 pct. i første fase. Kun USA og Sovjet må efter disse forslag bevare sådanne våben og kun på eget territorium.

Vesten har taget det sovjetiske forslag som et konstruktivt forhandlingsgrundlag, men ønsket uddybelse på en række vigtige punkter såsom:

1) Atomparaplyens størrelse, d. v. s. spørgsmålet om tilintetgørelse i første fase af langt den overvejende del af kernevåbenene; det vil forrykke magtbalancen til Sovjets fordel.

2) Sikring af magtbalancen selv i første fase. Tilintetgørelse af f. eks. 95 pct. af de strategiske våben i første fase, der efter Sovjets plan skal vare 18 måneder, vil

betyde tilintetgørelsen af ca. 70 strategiske kernevåbenbærere om ugen foruden uhyre mængder taktiske atomvåben og konventionelle våben. Uden en nøje planlægning rummer Sovjets forslag fare for en forrykkelse af magtbalancen.

3) Oprettelse af et effektivt fredsbevarende maskineri sideløbende med nedrustningen.

4) Vestmagterne ønsker POLARIS-raketterne med i atomparaplyen, fordi de er det bedste „second-strike“-våben. Sovjet betragter dem som aggressive våben og hævder, at de ikke kan kontrolleres.

5) Sovjet ønsker antiraket-raketter med i paraplyen. Vest hævder, at de er egnede til at rokke magtbalancens stabilitet.

6) Sovjet vil gå med til kontrol af atomparaplyen på affyringsramperne. Vestmagterne ønsker tillige mulighed for at kontrollere, at tilbageholdelse eller fremstilling af en større raketstyrke ikke finder sted i det skjulte.

Et vestligt forslag om at lade en særlig arbejdsgruppe drøfte atomparaplyens sammensætning og størrelse er accepteret af Sovjetunionen under forudsætning af, at arbejdsgruppen lagde principperne i den sovjetiske plan til grund for drøftelserne. Forhandlinger mellem USA og Sovjet om arbejdsgruppens mandat viste, at accept af principperne var ensbetydende med accept af, at antallet af raketter i atomparaplyen skulle være lavt, og at alle andre fremføringsmidler skulle ødelægges i første fase, d. v. s. ensbetydende med udelukkelse af andre forslag om magtbalancens bevarelse gennem nedrustningens faser.

Når jeg er gået noget mere detaljeret ind på dette problem, skyldes det, at debatten om atomparaplyen illustrerer vanskelighederne ved at gennemføre en afbalanceret nedrustning. På grund af den forskellige sammensætning af de to stormagters strategiske våbenarsenaler — der har geografiske, økonomiske, tekniske og andre årsager — findes der ingen fælles målestok for nedrustningens militære virkninger.

Forhandlingerne har givet nyttige og interessante præciseringer af parternes standpunkter og vurderinger. De kan ventes fortsat i 1965, men medmindre der vises større fleksibilitet, kan væsentlige fremskridt ikke påregnes.